

EV İÇİ KAOSUN TEMEL GÖSTERGELERİNİN TANIMLANMASI: KARIŞIKLIK, KARMAŞA VE DÜZEN ÖLÇEĞİ

Ülkü DEMİR

Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Aysun GÜROL

Yıldız Teknik Üniversitesi

Özet: Bu çalışma Confusion, Hubbub and Order Scale (CHAOS)-Karışıklık, Karmaşa ve Düzen Ölçeği'nin (KKD) Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışmasını içermektedir. Ev içi kaotik deneyimleri ölçmek amacıyla tasarlanan bu ölçek; ev ortamının fiziksel özelliklerini, buna bağlı olarak çocuk için oluşan atmosferin kaotik mi, düzenli mi olduğunu incelemek amacıyla oluşturulmuştur. Çevirisi İngilizce alanında uzman olan üç kişi tarafından yapılmış ve geçerlik çalışması olarak da yapı geçerliği incelenmiştir. Çalışmaya 2017-2018 bahar döneminde İstanbul'da çeşitli devlet okullarına devam eden, yaşları 49 ve 72 ay (M=61) arasında olan 167 çocuk (85 erkek, 81 kız) ve anneleri katılmıştır. KKD Ölçeği'nin yapı geçerliği için açımlayıcı faktör analizi (AFA) kullanılmıştır. AFA sonucunda elde edilen faktörler düzen ve karmaşa olarak adlandırılmıştır. Düzen alt ölçeğinin faktör yükleri .59 ile .81 arasında değişmektedir. Karmaşa alt ölçeğinin faktör yükleri .46 ile .83 arasında değişmektedir. Bu çalışmada güvenirlik analizi için iç tutarlılığı belirlemek amacıyla Cronbach Alfa analizi yapılmıştır. Düzen ve karmaşa alt ölçekleri için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .90 ve .89; ölçeğin bütünü için .93 olarak bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Karmaşık Deneyimler, Okul Öncesi Dönem, Çocuklar

Identification of Principal Indicators of Home Chaos: Confusion, Hubbub and Order Scale

Abstract: This study includes the adaptation, validity and reliability study of CHAOS (Confusion, Hubbub and Order Scale), which was developed in 1995, in Turkish. This scale is designed to measure chaotic experiences in the home. The purpose of this study is to examine the physical properties of the home environment and to determine whether the atmosphere for the child is

chaotic or not. Translation studies were conducted by three different experts in the field of English. The sample consists of mothers who attend various public schools in Istanbul and have children (85 boys, 81 girls) aged between 49-72 months (M=61) in 2017-2018 spring semester. Exploratory factor analysis (EFA) was used for construct validity of the CHAOS Scale. The factors obtained as a result of EFA are named order and confusion. The factor loads of the order subscale ranged from .59 to .81. The factor loads of the confusion subscale ranged from .46 to .83. In this study, Cronbach Alpha analysis was performed to determine internal consistency for reliability analysis. Cronbach Alpha internal consistency coefficients for order and confusion subscales were .90 and .89; it was found to be .93 for the whole scale.

Key Words: Chaotic Experiences, Early Childhood Period, Children

1. GİRİŞ

Çocuğun bütünsel gelişimi farklı deneyimler yaşadığı çevresel bağlam içinde oluşur. Çevresel bağlam aile, sınıf, okul, komşular, fiziksel çevre ve bunlar arasındaki ilişkiden oluşmaktadır (Bronfenbrenner ve Morris, 2006). Çocuğun yetişmesinde önemli rol oynayan bu basamaklar birbirinden farklı olmasına rağmen birbiri ile olan etkileşimleri dinamiktir; birbirlerine direk ve dolaylı etkileri mevcuttur. Bu çevre içinde çocuğu besleyen ve gelişimini etkileyen olumlu davranışlar ve modeller çocukların hem akademik başarısını artıracak hem de çocuğun yakın çevresinde psikolojik olarak güvenli ortam oluşturup çocuğun bütünsel gelişiminin sağlıklı bir ilerleme göstermesini sağlayacaktır. Bunlara ek olarak, çocuğun bu çevrede yaşadığı kaotik deneyimler ise gelişim alanlarının destekleyici ve güçlendirici etkiden uzak olmasına sebep olacaktır. Bu durum da çocuğun gelişiminde tahmin edilemez ve öngörülemez olumsuzluklara sebep olacaktır.

Çocuğun gelişiminde öngörülemez etkilerin oluşmasına sebep olan kaotik çevrenin sebebi Bronfenbrenner ve Evans (2000) tarafından ‘çocuk ve gençlerin yetiştiği aile, okul, akran grupları içinde artan kaos ve karakter ve yetkinlik ölçümlerinde belirlenen ilerleyici düşüş’ (ss: 120) olarak belirtilmiştir. Bronfenbrenner (1999) yaptığı çalışmada ekonomik olarak gelişmiş ülkelerde kaotik çevrenin sebebini tek ebeveynli çocuk yetiştirme oranının yüksekliği, okullarda artan şiddet olayları, yoksulluk içerisinde büyüyen çocukların sayısındaki artış, anne-baba çalışma saatlerindeki artış nedeniyle çocuğa beklenen ilginin gösterilmeyişi, gençler arasında artan suç oranları ve gençlerin önemli yıllarını hapiste geçirmesi olarak belirtmiştir. Yaşanan bu olaylar çocukların gelişiminin sağlıklı ilerlemesinin sekteye uğramasına sebep olmuş; olumlu sosyal davranışlar geliştirmelerini engellemiştir. Bu bilgiler

doğrultusunda çağımızın en büyük sorunu olarak bireyin yetiştiği fiziksel ve buna bağlı olarak değişen sosyal çevrenin oluşturduğu kaotik ortam gösterilmiştir (Bronfenbrenner & Evans, 2000). Kaotik ortamın birçok olumsuzluğu içermesi ve yakınsak süreç üzerindeki direkt etkisi bu karmaşık yapının detaylıca araştırılmasını zorunlu kılmaktadır.

Günümüzde kaotik deneyimlerin savaşların olması, artan göç dalgaları, aile yapısının değişmesi, temel ihtiyaçlardan yoksunluk, ülke ve şehir hayatının karmaşası, kayıplar, ölüm, yetersiz beslenme, hava kirliliği, madde bağımlılığı, ev içinde ya da dışarıdan yaşanabilecek saldırılar, rutin haline gelen yetersiz sosyal uyarılma, yoksulluk kaotik deneyimlerin mikro ve makro seviyedeki örnekleri olarak kabul edilebilir (Weisner, 2010). Yaşanan kaotik deneyimler bireyin birincil ortamı olan ev ve aile yaşantısında olumsuz etkiler yaratarak çocuklar için tahmin edilemez bir çevrenin oluşmasına neden olmaktadır. Bu kaotik deneyimlerin çocukların dil, bilişsel ve sosyal duygusal gelişiminde önemli etkileri olduğu görülmüştür (Vernon-Feagans, Garret-Peters, Willoughby, 2016). Ev içinde yaşanan kaosun çocukların yakın çevresiyle kurdukları etkileşimlerin süresine, tutarlılığına müdahale ederek var olan düzeni azalttığı birçok çalışma tarafında vurgulanmıştır (Coley, Lynch ve Kull, 2015). Örneğin, kalabalık ev ortamlarının yarattığı kaosun içinde yetişen çocukların davranış problemlerinin daha çok olduğu, başarısız akademik duruş sergiledikleri ve aileleriyle sorunlu ve sosyal yönü zayıf bir iletişim kurdukları görülmüştür (Evans, Lepore, Shejwal & Palsane, 1998). Ev içi kaosun çocuklarda düşük IQ ve yüksek davranış bozukluklarına sebep olduğu görülmüştür (Deater-Deckard, Mullineaux, Beekman, Petrill, Schatschneider & Thompson, 2009). Ayrıca, çevresel kaos ebeveynlerin gelişimi güçlendirecek davranışlar sergilemelerini engelleyerek çocuklarına bakım yaparken gelişimlerini desteklemekten uzak davranışlar göstermelerine neden olmaktadır (Çorapçı & Wachs, 2002). Görüldüğü gibi yakınsak süreçlerin ilerleyişinde ortaya çıkan kesintilere ve bireyin gelişiminde müdahalelere yol açan kaos çocuğun yakın çevresindeki işleyişi ve bütünsel gelişimini tehdit etmektedir.

Yaşanan kaos ‘karmaşık ve çılgın aktiviteler, yapı eksikliği, günlük etkinliklerde öngörülemezlik ve yüksek düzeyde ortam uyarımı’ (Bronfenbrenner & Evans, 2000: 121) olarak tanımlanmıştır. Buna ek olarak, kaotik çevrenin çok fazla tanımı vardır. Bu tanımlar şu şekilde sıralanabilir ‘yüksek ses, gürültülü ev ve mahalle ortamı, kalabalık, günlük rutinlerin kalitesindeki düşüş’ (Matheny, Wachs, Ludwig & Phillips, 1995: 430); ‘duyusal aşırı yüklenme, fiziksel kalabalık ve aile hayatındaki rutin dâhil olmak üzere birden fazla alandaki kesintiler’ (Fiese & Winter, 2010: 49). Ackerman ve Brown (2010) ise kaosun tanımı yapılırken fiziksel çevreye çok fazla vurgu yapıldığı fakat psikososyal boyutun ise görünür olmadığını belirtmişlerdir.

Psikososyal boyut ‘bakıcının bağ kurmadaki dengesizliği, bakıcıdan ayrılma, ebeveyn uyumsuzluğu, gelir durumundaki düzenli ani değişiklikler’ (Ackerman & Brown, 2010: 35) gibi faktörleri içermektedir. Hem fiziksel boyutun hem de sosyal boyutun çalışmalarda birlikte incelenmesi kaosu yarattığı yoğun, tahmin edilemez ve karmaşık durumu net bir şekilde göstermeyi sağlayacaktır. Ayrıca, bireysel bazda etkileri olduğu düşünülen kalabalık, ses ya da ev taşınma sayısının mikro ve makro seviyedeki diğer faktörlerin dengeli ve tahmin edilebilir olduğu müddetçe tek başına kaosu yarattığı yıkıcı etkiyi yaratamayacağını belirtmişlerdir (Ackerman & Brown, 2010). Buna göre, kaotik yaşam alanlarının objektif bir şekilde gösterimi için tüm faktörlerin değerlendirilmesi gerekmektedir. Kaos birkaç belirtinin birleşiminden ziyade tüm kaotik faktörlerin yarattığı olumsuz etkiyi simgelemektedir.

Sonuç olarak ev ve komşu ortamlarında gürültü çokluğu, TV izleme oranı, ev içi kalabalık oranı, ev içi rutinlerinin düzensizliği, ev taşınma sayısı, düşük sosyo-ekonomik statü, ebeveyn figürlerindeki değişiklikler ev içi kaosu göstergeleri olarak kabul edilmektedir (Matheny vd., 1995; Adam, 2004; Weisner, 2010). Aile yapısındaki değişimler de birincil yaşam alanının olumsuz etkilenmesine sebep olmaktadır (Schor, 1995). Tek ebeveynli aile yapısı ve kadının iş hayatına girmesiyle çocukların bakımının kaliteli sağlanamaması, buna ek olarak anne-baba eğitimlerinin yetersizliği kaotik tanımlamalar içinde yer alması da karmaşık deneyimlerin şiddetini artırmadaki rolleri yadsınamaz. Bu nedenle, bu göstergeler de çalışmalara dâhil edilmiştir.

Bahsedilen kaotik göstergeler çocukların gelişiminin kesintiye uğradığına dair önemli uyarılar içermektedir. Yasa geliştirmek, kaotik göstergelere karşı farkındalığı artırmak ve çocuğun gelişiminde önemli bir yer tutan ev ortamının uzun vadede değişimi için ev içi kaosu etkisi incelenmelidir. Çocuklar üzerindeki etkilerinin yıkıcılığını görmek daha etkili adımlar atılmasını sağlayacaktır.

2. YÖNTEM

Karışıklık, Karmaşa ve Düzen Ölçeğinin (KKD) orijinal İngilizce metni (Confusion, Hubbub and Order Scale) önce Türkçeye çevrilmiş daha sonra geçerlik çalışması için faktör analizi, güvenirlik çalışması için ölçeğin iç tutarlığı incelenmiştir.

2.1.Çeviri Çalışması

Özgün formu İngilizce olan CHAOS ölçeği Karışıklık, Karmaşa ve Düzen Ölçeği olarak uyarlanmış ve geçerlik güvenirlik sonuçları ölçülmüştür. Ölçek İngilizce dilinde uzman olan üç kişi tarafından incelenmiştir. Öncelikle İngilizceden Türkçeye

çevrilmiş, diğer uzman tarafından Türkçeden İngilizceye çevrilmiş ve üçüncü uzman tarafından çevirilerin birbirine uyumluluğu incelenmiştir. Çalışmaya dâhil olmayan İngilizce bilen, 0-6 yaş aralığında çocuğu olan 10 veli tarafından önce Türkçe form, iki hafta sonra da İngilizce form uygulanmıştır. İki form arasında çıkan benzer sonuçlardan sonra ölçeğin güvenilirlik ve geçerlik çalışması yapılmıştır.

2.2.Örnekleme

Karışıklık, Karmaşa ve Düzen Ölçeği üzerinden yapılacak güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları, İstanbul'da beş farklı devlet okulundan katılımcıların seçkisiz olarak seçilmesi ile yapılmıştır. 250 veli çalışmaya davet edilmiş, 190 veli çalışmaya katılmaya gönüllü olmuş; 167'si geçerlik ve güvenilirlik çalışması için seçilmiştir. Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında örneklem büyüklüğünün ölçek maddelerinden büyük olması gerektiği vurgulanmıştır (Bacon, Sauer & Young, 1995). Örneklem büyüklüğünün ölçek maddelerinden 11 kat fazla olması yeterli sayıya ulaşıldığını göstermektedir. Katılımcıların 156'sını anneler, 11'ini babalar oluşturmaktadır. Annelerin %28.2'si (N=46) ilkokul, %50.9'si (N=83) lise, %20.9'u (N=34) üniversite mezunudur. Babaların %9.6'u (N=1) ilkokul, %56.8'i lise (N=7), %33.6'sı (N=3) ise üniversite mezunudur. Araştırmaya katılan ailelerin %26.3'ü (N=42) 0-2000 TL, %44.4'ü (N=71) 2000-4000 TL, %23.8'i (N=38) 4000-6000 TL ve %5'i (N=8) ise 6000 TL ve üstünde gelire sahiptir. Araştırmaya katılan ailelerin çocuklarının yaşları 47 ve 72 ay arasında değişkenlik göstermekte; çocukların yaş ortalaması ise 61 aydır (SS=5.948). Katılımcıların %48.8'i (N=81) kız çocuğuna, %51.9'u (N=85) erkek çocuğa sahiptir. Veriler 2017-2018 bahar döneminde toplanmıştır. Analizler yapılmadan önce 8 maddenin puanları tersine çevrilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Ölçeğin Geçerliğine İlişkin Bulgular

Bu araştırmada Karışıklık, Karmaşa ve Düzen Ölçeği geçerlik çalışması olarak yapı geçerliği incelenmiştir. KKD Ölçeğinin yapı geçerliği için açımlayıcı faktör analizi (AFA) kullanılmıştır. Verinin faktör analizine uygunluğunu değerlendiren Kaiser-Meyer Olkin uyum ölçüsü değeri (0.94) örneklemin faktör analizi için yeterliliğini, Bartlett Küresellik Testi ise verilerin faktör analizine uygunluğunu desteklemiştir.

Tablo 1. KMO ve Bartlett Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Uyum Ölçüsü		.944
	X ²	1479.375
Bartlett Küresellik Testi	Df	105
	p	.000

Tablo 1’de görüldüğü gibi Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Ölçüm Değer Yeterliliği (KMO) değeri .944’dır ($0.944 > 0.50$) ve bu değer örneklem büyüklüğünün faktör analizi için anlamlı olduğunu göstermiştir. Bartlett testi Ki Kare değeri 1479.37 ve serbestlik derecesi 105 olup anlamlıdır ($p=0.00$, $p<0.05$), ($\chi^2 = 5421.55$, $df = 435$, $p < .001$). Elde edilen bu değerler ölçeğin faktör analizine tabi tutulabileceğini göstermektedir.

KKD Ölçeğinin faktör yapısını incelemek için Varimax dönüştürmesi ile temel bileşenler analizi yapılmıştır. Tablo 2’de görüldüğü gibi açımlayıcı faktör analizi sonucunda 15 madde için öz değeri 1’in üzerinde olan iki bileşen ve toplam varyansın %36.49’unu açıklamakta olan birinci, %24.73’ünü ise ikinci bileşenin açıkladığı tespit edilmiştir.

Tablo 2. Karışıklık, Karmaşa ve Düzen Ölçeğinin Faktör Yapıları (Dönürülmemiş Varyans Değerleri)

Faktör	Özdeğer	Varyans Yüzdesi	Toplam Varyans Yüzdesi
Faktör 1	8.16	36.49	36.49
Faktör 2	1.011	24.73	61.19

Bu analizden elde edilen öz değeri 1’den büyük iki faktörün açıkladığı toplam varyans %61.19 olarak bulunmuştur. Çok faktörlü desenlerde, elde edilen varyansın % 40 ile % 60 arasında olmasının yeterli olduğu belirtilmiştir (Pollant, 2015). Birinci faktörün öz değeri 8.16, ikinci faktörün öz değeri ise 1.011’dir. Başlangıç öz değerleri dikkate alındığında, birinci boyuta ait öz değerin (8.16) ikinci boyuta ait öz

değerden (1.011) yüksek olması ölçeğin bir bütün olarak genel bir yapıya sahip olduğu şeklinde de yorumlanabilir. Özdeğer ve varyans yüzdeleri sonucunda analizin iki faktör için yapılmasına karar verilmiştir.

Faktör Maddelerinin Belirlenmesi: Ölçeğin faktör sayısı belirlendikten sonra maddelerin faktörlere dağılımı incelenmiştir. Maddelerin hangi faktörde güçlü korelasyonun olduğunu belirlemek için döndürülmüş bileşenler matrisi (rotated component matrix) oluşturularak hangi maddelerin hangi alt boyutlarda olduğu gösterilmiştir. Birinci faktörde toplanan maddeler evin düzenini simgelediği için Düzen olarak adlandırılmıştır. Tablo 2’de görüldüğü gibi 7 maddeden oluşan bu alt ölçeğin faktör yükleri .59 ile .81 arasında değişmektedir. Düzen alt ölçeğine örnek olarak ‘İhtiyaç duyduğum eşyalarımı bulurum’ maddesi gösterilebilir. İkinci faktörde toplanan maddeler ise evin dağınık yanının simgelediği için Karmaşa olarak adlandırılmıştır. 8 maddeden oluşmaktadır. Faktör yükleri .46 ile .83 arasında sıralanmıştır. Karmaşa alt ölçeğine örnek olarak ‘Her zaman acele eder görünürüz’ maddesi gösterilebilir.

Tablo 3. Döndürülmüş Faktör Yük Değerleri

Madde No	Faktörler		Ortak Faktör Varyansı
	1	2	
1	.729		.562
2	.764		.705
4	.741		.601
7	.591		.476
12	.812		.748
14	.640		.555
15	.723		.590
8		.789	.708
9		.637	.599
10		.514	.565
11		.461	.681
5		.659	.628
13		.404	.381
6		.521	.665
3		.836	.716

Tablo 3’te görüldüğü gibi, 1, 2, 4, 7, 12, 14, 15 maddeler birinci faktörde; 3, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 13 maddeler ikinci faktörde altında en yüksek yük değerlerine sahiptir. Faktör yük değerleri büyüklük açısından incelendiğinde .404-.836 arasında değişmektedir. Bu durum faktör yüklerinin iyiden mükemmelere doğru ilerlediğini göstermektedir (Büyüköztürk, 2002). Karışıklık, Karmaşa ve Düzen ölçeğinde yer alan maddelerin ortak faktör varyanslarının .381 (madde 13) ile .748 (madde 12) arasında değiştiği görülmektedir. Ortak faktör varyansın .20’den büyük olması değişkenler arasında homojenliğin olduğu ve ölçülmek istenen durumun ölçüldüğünü göstermektedir (Büyüköztürk, 2002).

Maddelerin geçerli olup olmadığına yönelik yapılan madde ölçek korelasyonuna dayalı madde analizi sonuçları (r) .312 ile .772 arasında değişmektedir. Tüm değerler (p) 0.01 düzeyinde manidardır. Bu durumda, her bir maddeyle ölçülmek istenilen özellik ile ölçeğin bütünüyle ölçülmeye çalışılan özelliğin aynı olduğu, sonuç olarak tüm maddelerin nihai ölçekte yer alabilecek nitelikte olduğu söylenebilir.

3.2. Ölçeğin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Ölçeğin güvenirliliği göz önüne alındığında iç tutarlılık en önemli konulardan biridir. ‘İç tutarlılık ölçeği oluşturan maddelerin birbiriyle ne derece uyumlu oldukları ile ilgilidir.’ (Pollant, 2015, ss.113) Bu çalışmada iç tutarlılığı belirlemek amacıyla Cronbach Alfa kullanılmıştır. Uygun olan Cronbach Alfa değeri .7’nin üstünde olmalıdır (Pollant, 2015). Tablo 4’de görüldüğü gibi düzen ve karmaşa alt ölçekleri için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .90 ve .89; ölçeğin bütünü için .93 olarak bulunmuştur. Bu değerler, yüksek düzeyde iç tutarlılığa işaret etmektedir.

Tablo 4. Alt Ölçekler ve Ölçeğin Bütününe Ait Alfa Güvenirlik Katsayıları

	1. Faktör	2. Faktör	Ölçeğin Bütünü
Madde Sayısı	7	8	15
Cronbach Alfa	.90	.89	.93

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Yapılan çalışma sonucunda geçerlik ve güvenilirlik analizi yapılmış toplam 15 maddeden oluşan CHAOS Ölçeği Türkçeye Karışıklık, Karmaşa ve Düzen adıyla kazandırılmıştır. Yapılan çalışma sonucu tüm maddeler nitelikli maddelerdir. Dolayısıyla maddelerin tamamı nihai ölçeğe bütünlüğü bozulmadan alınmıştır. Ölçek iki boyutludur. Birinci boyutta 7, ikinci boyutta 8 madde yer almaktadır. Boyutlar “Düzen” ve “Karmaşa” olarak isimlendirilmiştir. Ölçek 4’li likert tipi bir ölçektir. Her bir madde evinize çok benziyor=4’ten evinize hiç benzemiyor=1’e doğru puanlanmaktadır. Dolayısıyla, ölçekten elde edilecek toplam puanlar 15 ile 60 arasında değişmektedir. Her bir boyut için alınabilecek minimum ve maksimum puanlar sırasıyla birinci boyutta 7-28, ikinci boyutta 8-32 şeklindedir. Ölçekten ve her boyuttan elde edilen yüksek puanlar ebeveynlerin evlerini düzenli ya da karmaşık değerlendirmede yeterli bilgi sağladığını gösterecektir.

Ayrıca, orjinal ölçekte karmaşa skorlarının yüksekliği ile anne eğitim durumu ve aylık gelir arasında negatif bir ilişki tespit edilmiştir. KKD Ölçeği ile anne eğitimi ve aylık gelir arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Tablo 5’de görüldüğü gibi Türkçeye yapılan uyarlama çalışmasında düzen (r: .251, p: .00) ve karmaşa skorları (r: .372, p: .00) ile anne eğitim durumu arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilirken; gelir ile düzen ya da karmaşa skorları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Tablo 5. KKD Ölçeği ile Anne Eğitim Durumu ve Aile Geliri Korelasyon Tablosu

		Düzen	Karmaşa	Aylık Gelir
Aylık Gelir	Korelasyon	.083	.117	
	p	.298	.144	
	N	159	157	
Anne Eğitimi	Korelasyon	.365**	.372**	.241**
	p	.000	.000	.002
	N	162	160	158

*Korelasyon 0.05 seviyesinde anlamlıdır.

Türkiye’de ailelerin gelir durumu evin düzenli ya da karmaşık olmasını etkilememektedir. Fakat anne eğitim seviyesi (ilkokul, lise, üniversite) ile hem düzen hem karmaşa alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkilerin olması fakat karmaşa alt boyutu ile daha güçlü bir ilişkinin varlığı tartışılması gereken önemli bir veridir. Eğitim düzeyi arttıkça karmaşa skorlarının yüksek, eğitim seviyesi (ilkokul) düştükçe düzen skorlarında artış olduğu görülmüştür. Bunun başlıca sebeplerinden biri annelerin çoğunun (özellikle düşük eğitim sahibi olanlar) çalışmamaları olarak gösterilebilir. Yani çalışmadıkları için daha az kaotik ve daha düzenli evlere sahip oldukları yorumu yapılabilir. Çalışan annelerin ise daha karmaşık evlere sahip oldukları söylenebilir. Ülke genelinde politika üretirken Türkiye’deki karmaşık evlerin çoğunun bütünsel gelişimini nasıl etkilediği önem kazanmaktadır. Çünkü karmaşık evlerin sebebi ebeveynlerin çocukların çevrelerini keşfetmelerine izin vermeleri ve bu nedenle oluşan dağınıklığı tolere edebilmeleri olarak gösterilebilir. Bu nedenle, ev içi karmaşanın Türkiye’deki bileşenleri ve tetikleyici sebepleri hakkında çalışma yapmak problemin tanımlanması ve uygun çözümler üretilmesi adına önemlidir.

KAYNAKÇA

- Ackerman, B. P. & Brown, E. B. (2010). Physical and Psychosocial Turmoil in the Home and Cognitive Development. In G. W. Evans & T. D. Wachs, (Eds.) *Chaos and its influence on children's development: An ecological perspective* (s.35-47). Washington, DC US: American Psychological Association.
- Adam, K. (2004). Beyond Quality: Parental and Residential Stability and Children’s Adjustment. *Current Directions In Psychological Science*, 13(5), 210-213.
- Bacon, D. R., Sauer, P. L. & Young, M. (1995). Composite reliability in structural equations modeling. *Educational and Psychological Measurement*, 55, 394-406.
- Bronfenbrenner, U. (1999). *Growing Chaos in the Lives of Children Youth and Families: How Can We Turn It Around? Parenthood in America*.
- Bronfenbrenner, U. & Evans, G. W. (2000). Developmental Science in the 21st Century: Emerging Questions, Theoretical Models, Research Designs and Empirical Findings. Brown, E. D. & Low, C. M. (2008). Chaotic Living Conditions and Sleep Problems Associated With Children’s Responses to Academic Challenge. *Journal of Family Psychology*, 22 (6), 920–923.

- Bronfenbrenner, U. & Morris, P. A. (2006). The Bioecological Model of Human Development.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör Analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Geliştirmede Kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32, 470-483.
- Coley, R. L., Lynch, A. D. & Kull, M. (2013). Early Exposure to Environmental Chaos and Children's Physical and Mental Health. *Early Childhood Research Quarterly*, 32, 94-104.
- Çorapçı, F. & Wachs, T. D. (2002). Does Parental Mood or Efficacy Mediate the Influence of Environmental Chaos Upon Parenting Behavior? *Merrill-Palmer Quarterly*, 48:2, 182-201.
- Deater-Deckard, K., Mullineaux, P. Y., Beekman, C., Petrill, S. A., Schatschneider, C. Thompson, L. A. (2009). Conduct problems, IQ, and household chaos: a longitudinal multi-informant study. *Child Psychol Psychiatry*, 50(10), 1301–1308.
- Evans, G. W., Lepore, S. J., Shejwal, B. R. & Palsane, M. N. (1998). Chronic Residential Crowding and Children's Well-Being: An Ecological Perspective. *Child Development*, 69-6, 1514-1523.
- Fiese, B. H. & Winter, M. A. (2010). The dynamics of family chaos and its relation to children's social emotional well-being. In G. W. Evans & T. D. Wachs, (Eds.) *Chaos and its influence on children's development: An ecological perspective* (pp.49-66). Washington, DC US: American Psychological Association.
- Matheny, A. P., Wachs, T. D., Ludwig, J. L. & Phillips, K. (1995). Bringing Order Out of Chaos: Psychometric Characteristics of the Confusion, Hubbub, and Order Scale. *Journal Of Applied Developmental Psychology*, 16,429-444.
- Pollant, J. (2015). *SPSS Kullanma Kılavuzu/SPSS ile Adım Adım Veri Analizi* (Sibel Balcı ve Berat Ahi, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Schor, E. L. (1995). Developing communality: family-centered programs to improve children's health and well-being. *Bulletin of the New York Academy of Medicine*, 72(2), 413–442.
- Vernon-Feagans, L., Garret-Peters, P. & Willoughby, M. (2016). Predictors of Behavioral Regulation in Kindergarten: Household Chaos, Parenting, and Early Executive Functions. *Developmental Psychology*, 52(3), 430–441.
- Weisner, S. T. (2010). *Chaos and Its Influence on Children's Development: An Ecological Perspective*. American Psychological Association.